

Q-feber - Coxiellose

Q-feber er en sygdom, som relaterer sig til reproduktion hos kvæg. Det er en sygdom, som man ofte ikke fokuserer på, men ikke desto mindre bør man have i baghovedet at den eksisterer, idet det er en zoonose og den kan således smitte til mennesker.

Sygdommen skyldes bakterien *Coxiella burnetii* og ses hyppigere og hyppigere i Danmark (Pedersen, 2009). Oftest ses den hos får og geder, men den kan altså også ses hos kvæg. Hjortevildt og flåter kan fungere som reservoir.

Coxiella burnetii er en bakterie, der lever indeni de hvide blodceller.

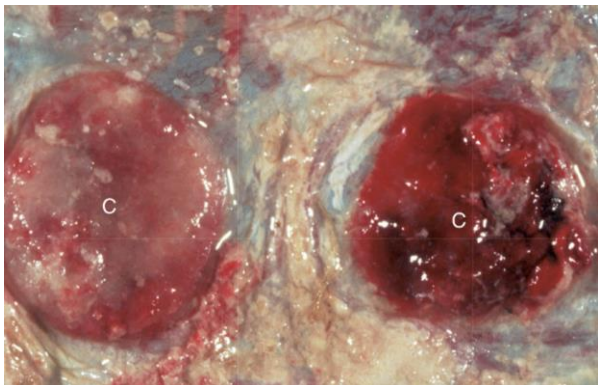
I nyinficerede besætninger kan der ses abort og infertilitet. Dog er den ofte subklinisk.

Såfremt der ses kliniske symptomer, er det infertilitet, sporadisk abort, dødfødte, små kalve eller svagt fødte kalve. Der kan også være problemer med tilbageholdt efterbyrd.

Aborteret præmatur kalv 7 mdr. hende i drægtigheden (Blowey & Weaver, 2011, p. 199).

En inficeret efterbyrd vil ofte være fortykket, læderagtig, gul og dækket af trådtrækkende pus. Der ses ingen makroskopiske forandringer på fostret.

Her ses hvordan betændelse i moderkagen ser ud på en ged. Coxiella burnetii kan være en af årsagerne til betændelse i moderkagen og dermed abort eller svagt fødte. Mellem de to cotelydoner (C) er efterbyrden fortykket pga. inflammation og nekrose. I cotelydonerne ses der områder med grå misfarvning, der indikerer nekrose (Zachary, 2017, p. 1183).

Diagnosen stilles ved en blodprøve. Der kan også laves en udstrygning fra pus fra efterbyrden som farves, dog forveksles den nemt med Chlamydophila spp.. Der kan laves en PCR eller antigen-antistof-test.

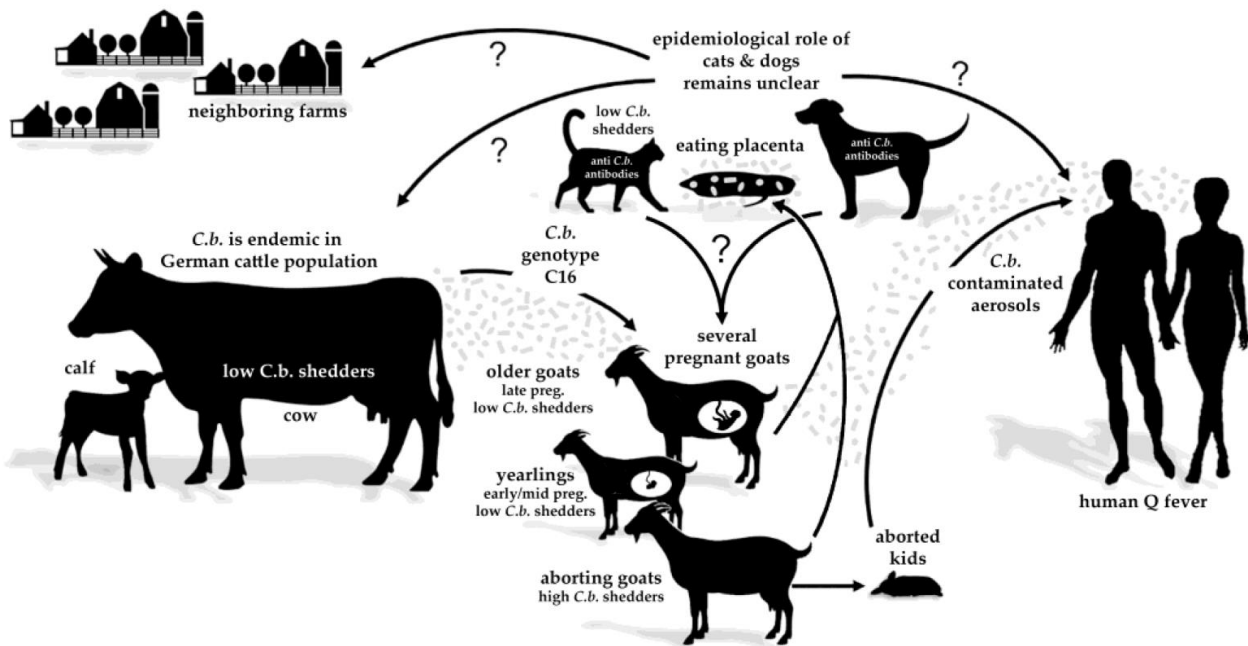
Sygdommen kan forveksles med alle andre sygdomme, som kan give aborter og infertilitet.

Der findes ingen effektiv behandling. Evt. kan den behandles med tetracyclin. Det er ikke muligt at sanerer mod Q-feber.

Coxiella burnetii kan overleve i måneder til år uden for værten og smitter ved aerosoler, direkte kontakt eller indtagelse af inficeret mælk eller efterbyrd. Smitten udskilles således med mælk, urin, fæces, efterbyrd og fostervæske. Dog er det vigtigt at sige at den ikke overlever pasteurisering af mælken. Ældre køer udskiller mindre smitte end unge køer. Smitten kan også ske gennem flåter.

For at forebygge er det vigtigt med gode smittebeskyttelsesrutiner. Dvs. at man skal fjerne efterbyrder og dødfødte kalve fra andre dyr hurtigst muligt. Det er især vigtigt at bære handsker ved fødselshjælp eller anden berøring med fostervæske såsom våde nyfødte kalve. Derudover bør man have en god hygiejne i besætningen og ved omgang med dyrene. Man kan også udøve flåtkontrol.

Når bakterien først er kommet ind i en besætning, kan den blive der i mange år.

Her ses smittekæden for *Coxiella burnetii* ifølge et nyligt tysk studie. I studiet fandt man ud af mennesker kan smittes fra aerosoler eller kontakt fra både kvæg, får og geder. Kun får og geder kan bringe smitten videre gennem levnedsmidler. Det er dog stadig usikkert hvilken rolle hunde og katte spiller i smittekæden (Bauer, et al., 2021).

Q-feber kan smitte til mennesker, men medmindre man er gravid, bør man tage den forholdsvis med ro, hvis man bliver smittet. Omkring 60% af mennesker, der bliver smittet, vil ikke blive syge. De resterende 40% vil gennemgå en influenzalignende sygdomsperiode med feber og hoste af omkring en uges varighed. I sjældne tilfælde kan Q-feber blive kronisk. Symptomer på kronisk Q-feber kan opstå op til flere år efter et tilfælde med akut Q-feber. Den kroniske Q-feber-infektion vil typisk sidde i hjertet, leveren eller hjernen. Ubehandlet kan den være dødelig. Enkelte mennesker kan også blive ramt af et kronisk træthedssyndrom af måneder til års varighed. Desuden kan Q-feber være årsag til abort hos kvinder.

Hos får og geder er sygdommen en anmeldepligtig sygdom på niveau med mund og klovsyge. Men hos kvæg er den ikke anmeldepligtig. Denne forskel skyldes at der i udlandet kun er set smitteudbrud hos mennesker i forbindelse med levnedsmidler fra får og geder. Dog er det vigtigt at sige at mennesker kan smittes ved kontakt med både kvæg, får og geder. Men denne smittevej er betydeligt sjældnere end gennem levnedsmidler.

Referencer

Bauer, B. U. et al., 2021. Multispecies Q Fever Outbreak in a Mixed Dairy Goat and Cattle Farm Based on a New Bovine-Associated Genotype of *Coxiella burnetii*. *veterinary sciences*, 26 oktober.

Blowey, R. W. & Weaver, A. D., 2011. *Color Atlas of Diseases and Disorders of Cattle*. 3 red. s.l.:Elsevier Ltd..

Cockcroft, P. D., 2015. *Bovine Medicine*. 3 red. UK - Oxford: John Wiley & Sons, Ltd..

Hopper, R. M., 2015. *Bovine Reproduction*. 1 red. UK - Oxford: John Wiley & Sons, Inc..

Pedersen, L., 2009. *Værd at vide om Q-feber hos kvæg*. [Online]

Available at:

https://www.landbrugsinfo.dk/public/5/c/9/sundhed_og_velfaerd_vaerd_at_vide_om_q_feber_hos_kvæg

[Senest hentet eller vist den 19 november 2021].

Zachary, J. F., 2017. *Pathologic Basis of Veterinary Disease*. 6 red. US - St. Louis: Elsevier, Inc..